

PROF. LUBOMIR WŁODZIMIERZ BARAN (1937-2009) CZŁOWIEK DOBRY

3 kwietnia 2009 r. po długiej i ciężkiej chorobie odszedł od nas na zawsze profesor dr hab. Lubomir Włodzimierz Baran, doktor honoris causa Akademii Rolniczej we Wrocławiu, Honorowy Profesor Wydziału Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej, członek rzeczywisty PAN, pionier geodezji satelitarnej w Polsce.

Profesor Lubomir Włodzimierz Baran urodził się 27 września 1937 r. w Żniatynie (woj. lubelskie). 1 października 1960 r., bezpośrednio po ukończeniu studiów na WGiK PW, rozpoczął pracę na stanowisku pracownika naukowo-technicznego w powstającym właśnie Studium Geodezji Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie, a już od 1 grudnia został zatrudniony na stanowisku asystenta. W ten sposób stał się członkiem pionierskiego zespołu (wspólnie z dr. Witoldem Senissonem oraz Andrzejem Hopferem) budującego od podstaw nowy kierunek studiów na olsztyńskiej uczelni.

Mimo pomocy okazywanej przez znakomitych profesorów WGiK PW tak szczupłe grono pierwszych pracowników musiało wykazać się wszechstronną wiedzą, samodzielnością i wielorakimi umiejętnościami praktycznymi związanymi z organizacją i funkcjonowaniem zespołów dydaktycznych – załógów przeszłych katedr. Dalsze losy Profesora Barana wiążą się nierozdzielnie z tą olsztyńską szkołą.

Jako młody asystent zajął się organizacją Zespołu Rachunku Wyrównawczego i Metod Obliczeń Geodezyjnych, a następnie Zespołu Geodezji Wyższej i Astronomii Geodezyjnej, przekształconego w roku 1968 w katedrę. Był inicjatorem utworzenia w 1961 roku, organizatorem i pierwszym kierownikiem Stacji Obserwacji Sztucznych Satelitów Ziemi. Po zarejestrowaniu w Radzie Astronomicznej Akademii Nauk ZSRR i w organizacji COSPAR (Committee on Space Research) stacja otrzymała międzynarodowy numer 1151 i jako jedna z 10 ówczesnych polskich placówek tego typu przystąpiła do prowadzenia regularnej służby obserwacji sztucznych satelitów Ziemi.

W tym samym roku założył studenckie Astronomiczne Koło Naukowe, którego został opiekunem. Działalność Koła była ściśle związana z pracą stacji. Ambitną młodzież przyciągała wyjątkowa osobowość Lubomira Barana, Jego wielka skromność i bezpośredniość, nieprzeciętne zdolności do rozwijania twórczych zainteresowań u współpracowników,

a przede wszystkim przykład własnej wyteżonej pracy. Osobiście uczestniczył w nocnych obserwacjach satelitów (w których był niepokonanym rekordzistą), brał bezpośredni udział w opracowaniu obserwacji, w doborze tematyki opracowań i wreszcie długie godziny korygował teksty referatów naukowych.

Na początku lat 70. miałem zaszczyt dołączyć do zespołu Profesora, który w roku 1973 powierzył mi kierowanie stacją. Istotnym postępowaniem w dziedzinie technik obserwacyjnych było skonstruowanie w 1971 roku, pod patronatem Profesora, elektronicznego chronografu perforującego, pierwszym tego typu w Polsce. Dalszym poważnym usprawnieniem było zastąpienie klasycznych kół podziałowych w instrumencie TZK przetwornikami pojemnościowymi kątów (konstrukcja Zbigniewa Boenigka, 1975), dzięki którym uzyskano możliwość automatycznej rejestracji odczytów na taśmie perforowanej. Z perspektywy lat śmiało można stwierdzić, że był to prototyp tachimetru elektronicznego z rejestracją.

W latach 70. rozpoczęliśmy starania o pozyskanie z Akademii Nauk ZSRR śledzącej kamery satelitarnej. Wiązało się to jednak z wyszukaniem nowego punk-

POMYSŁOWY ORGANIZATOR

Zogromnym żalem żegnam mojego znakomitego, niezawodnego Przyjaciela, Profesora Włodzimierza Lubomira Barana, młodszego Kolegę, z którym miałem szczęście i zaszczyt poznać się wiele lat temu. Znakomitą rekomendację Włodek uzyskałem już w latach 60. ubiegłego wieku od Jego mistrza, promotora w przewodzie doktorskim, profesora Czesława Kameli. W 1975 r. byłem świadkiem podniosłej uroczystości w Olsztynie – Włodek był z kolei promotorem doktora honoris causa prof. Czesława Kameli. Kiedy 23 lata później zaszczyt ten spotkał mnie, Włodek był także moim promotorem. Wreszcie w 2000 roku w zażytkowej auli uniwersyteckiej Leopoldina

w Wrocławiu uczestniczyłem w uroczystości nadania przez byłą ART właśnie Włodekowi tej najwyższej godności akademickiej.

ZProfesorem Baranem spotykałem się bardzo często; był On niezwykle pomysłowym, aktywnym organizatorem życia naukowego w skali krajowej i międzynarodowej. Uzdolniony zarówno w kierunku matematycznym, jak i technicznym, niezwykle pracowity i staranny, szybko robił – jakże zasłużoną – karierę naukową. Jeszcze przed ukończeniem 40 lat uzyskał – co nie jest częste – tytuł naukowy profesora. Wybitny dorobek twórczy, systematycznie wzbo-

gacany, przyniósł Mu w 1987 r. tytuł profesora zwyczajnego, a w 1994 roku został wybrany, na wniosek aż 19 członków w skład Polskiej Akademii Nauk (członek rzeczywisty od 2004 r.). Od 1998 roku Włodek był członkiem Prezydium Oddziału PAN w Gdańsku, a od 2004 roku zasiadał – z wyboru imiennego – w Prezydium PAN. Polska Akademia Nauk była miejscem naszej ścisłej współpracy. Profesor W. Baran w ciągu wielu kadencji kierował Sekcją Sieni Geodezyjnych w Komitecie Geodezji i pełnił funkcję wiceprzewodniczącego tego komitetu, wreszcie w 2002 r. został moim następcą na stanowisku przewodniczącego.

tu obserwacyjnego, położonego z dala od poświaty Olsztyna. Do dzisiaj wspominam wspólne z Profesorem wielokrotne wyjazdy w teren i wizytowanie na Warmii i Mazurach opuszczonych budynków szkolnych, nadających się potencjalnie na siedzibę przyszłego Obserwatorium. Przełomową datą w historii olsztyńskiego ośrodka badań satelitarnych był 16 września 1978 r., kiedy to pod kierunkiem Profesora nastąpiło oficjalne otwarcie nowego Obserwatorium Satelitarnego w LamkóWKu k. Barczewa, połączone z uroczystą sesją plenarną Międzynarodowego Sympozjum Interkosmos z udziałem blisko 150 uczestników z 14 krajów. W połowie lat 80. techniki fotograficzne zostały zastąpione przez technikę doplewską, a na początku lat 90. rozpoczęto obserwacje przy użyciu GPS. Obserwatorium pełni dziś odpowiedzialną rolę sta-

cji permanentnej IGS oraz EPN, a także służy jako punkt oporowy krajowej zintegrowanej sieci geodezyjnej POLREF. Kierownikiem tych i wielu innych programów badawczych był Profesor Baran.

Wróćmy jeszcze jednak do początków. Równoległe z obserwacjami satelitów Lubomir Baran rozpoczął badania teoretyczne w zakresie geodezji satelitarnej. Pierwsza Jego publikacja naukowa, opracowana już podczas studiów, dotyczyła wyznaczenia spłaszczenia elipsoidy ziemskiej na podstawie obserwacji satelitarnych. Za interesowania młodego naukowca skupiły się na problematyce metod opracowania wyników obserwacji geodezyjnych i satelitarnych. Do najważniejszych Jego osiągnięć naukowych można zaliczyć:

- Opracowanie oryginalnych metod wyrównania kontynentalnych i regionalnych sieci triangulacji satelitarnej, wykorzystujących obserwacje synchroniczne, dzięki którym stał się jednym z czołowych ekspertów na świecie.
- Opracowanie koncepcji zastosowania GPS do założenia fundamentalnej sieci geodezyjnej w Polsce EUREF-POL, a następnie zintegrowanej osnowy podstawowej POLREF. Od 1988 r. był przedstawicielem Polski w podkomisji EUREF, która podjęła zadanie realizacji jednolitego układu geodezyjnego dla całej Europy. Włączając się w prace tego zespołu, przewidywał, że wkrótce tego rodzaju rozwiązania regionalne nabiorą istotnego znaczenia dla naszego kraju i że Polska stanie się częścią zjednoczonej Europy.
- Prace o charakterze teoretycznym, uogólniające do-

świadczenia praktyczne i poszerzające fundament nowoczesnej geodezji. Rozwinął teorię wyrównania sieci geodezyjnych o wielkiej liczbie parametrów.

- Włączenie Obserwatorium Satelitarnego w LamkóWKu do światowej sieci permanentnych stacji IGS oraz IERS. Ważnym efektem badań, w których uczestniczyli także współpracownicy i doktoranci Profesora, było stwierdzenie wyraźnej korelacji między zaburzeniami jonosfery i wynikami pomiarów GPS.

Jego ogromne osiągnięcia naukowe, obszerna wiedza i niezwykle cechy charakteru badacza – obiektywizm i rzetelność znalazły odbicie w pracach sekcji i komisji komitetów naukowych Polskiej Akademii Nauk. W ramach działalności Sekcji Sieci Geodezyjnych KG PAN oraz Komisji Geodezji Satelitarnej KBKiS PAN Profesor kierował zespołami opracowującymi kilka ekspertyz:

- O potrzebie i zasadach założenia zintegrowanej podstawowej sieci geodezyjnej Polski w układzie EUREF, Warszawa 1991.
- Podstawowe założenia nowego Państwowego Systemu Współrzędnych Geodezyjnych w Polsce, Warszawa 1993.
- O celowości i zasadach tworzenia w Polsce sieci permanentnych stacji GPS, Warszawa 1995.
- Wybór odwzorowania kartograficznego dla wielkoskalowych opracowań geodezyjnych i kartograficznych w Polsce, Warszawa 1997.
- Techniczno-ekonomiczne badanie wykonalności geodezyjnego systemu stacji permanentnych GPS (CORS-PL) dla potrzeb krajowej służby geodezyjnej i kartograficznej przy użyciu Internetu i metody postprocessingu, Olsztyn 2000. Ekspertyzy te GUGiK wykorzystał przy tworzeniu nowej osnowy geodezyjnej ASG-PL oraz ASG-EUPOS, a także przy wprowadzaniu nowego układu współrzędnych geodezyjnych.

Bezpośrednia współpraca z Włodkiem, Przyjacielem niezwykle odpowiedzialnym, zawsze życzliwym wobec otoczenia, cieszącym się autentycznym autorytetem w kraju i na arenie międzynarodowej, była źródłem satysfakcji. Od 1996 roku przewodniczył, z dużym powodzeniem, Komitetowi Narodowemu PAN ds. Współpracy z Międzynarodową Unią Geodezji i Geofizyki; a Międzynarodowa Asocjacja Geodezji w 1991 roku wyróżniła Go tytułem Członka Honorowego za zasługi naukowe i organizacyjne. Jeszcze wcześniej, w latach 1983-87 oraz 1992-95, kierował dwiema grupami studiów MAG. Duże sukcesy odniósł również w dwustronnej współpracy z Włochami (w 1988 roku wizytowaliśmy w niedużej grupie polskiej obchodzący właśnie 900-lecie Uniwersytetu w Bolonii) i z Ukrainą.

Wybitny uczony, wielokrotny prodziekan, dziekan i rektor b. ART, członek wielu rad naukowych (w tym również Instytutu Geodezji i Kartografii), był człowiekiem niezwykle skromnym, wymagającym od siebie więcej niż od innych, rzeczowym i konkretnym, a przecież inteligentnie dowcipnym i sympatycznym. Jakaż to szkoda i żal, że liczne grono uczestników uroczystości żałobnych w Olsztynie 9 kwietnia 2009 roku nie mogło już usłyszeć swego Przyjaciela, Kolegi i Profesora, że spotkało się z Nim po raz ostatni. ŚP Włodkowi towarzyszy nasza zaduma i wdzięczna pamięć. Brakować nam będzie Jego wiedzy i rozważli, Jego talentu i Jego życzliwości. Postaramy się godnie Go naśladować!

PROF. BOGDAN NEY
przewodniczący Wydziału VII PAN

Profeesor jest nie tylko autorem niekwestionowanych osiągnięć naukowo-badawczych na skalę międzynarodową, ale także autorem bądź współautorem 86 prac oryginalnych, 6 wydawnictw książkowych i monografii, 154 artykułów i komunikatów naukowych oraz 29 opracowań i ekspertyz wprowadzonych do praktyki i techniki. Przedstawił 251 referatów na kongresach, konferencjach i sympozjach naukowych, w tym 131 na międzynarodowych. Także udział Profesora w rozwoju kadry naukowej jest bardzo znaczący. Opracował blisko 100 opinii o całokształcie dorobku naukowego oraz ponad 50 recenzji

rozpraw doktorskich. Od 1991 roku był członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, pełniąc funkcję „rzecznika geodetów”. Siedmiu Jego współpracowników uzyskało stopnie doktora habilitowanego, a trzech – tytuły naukowe profesora. Wypromował siedmiu doktorów.

Działalność naukowo-badawcza została uhonorowana wieloma nagrodami ministra i rektora. Za działalność w Międzynarodowej Asocjacji Geodezji został wyróżniony w 1991 roku honorowym członkostwem. Był także członkiem Amerykańskiej Unii Geofizycznej i Europejskiego Towarzystwa Geofizycznego.

W latach 1996-2000 był przewodniczącym Zarządu Olsztyńskiego Forum Naukowego i czynnie uczestniczył w tworzeniu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Profesor w okresie prawie 50 lat pracy w olsztyńskiej uczelni zajmował kolejno stanowiska: asystenta (1960-61), starszego asystenta (1961-67), adiunkta (1967-68), docenta (1968-76), profesora nadzwyczajnego (1976-87), a od roku 1987 – stanowisko profesora zwyczajnego. Od początku zatrudnienia pełnił liczne funkcje organizacyjne: ● kierownika Stacji Obserwacji SSZ w Olsztynie (1961-73), ● kierownika Katedry Geodezji Wyższej i Astronomii Geodezyjnej (1968-70) i Katedry Geodezji (1970-76), ● dyrektora Instytutu Geodezji i Fotogrametrii (1976-83 i 1989-93), ● prodziekana (1975-78) i dziekana (1969-

-75, 1978-81, 1992-99) Wydziału Geodezji i Urządzeń Rolnych, ● prorektora (1981-84) i rektora (1984-87) ART w Olsztynie.

Działalność dydaktyczna Profesora dotyczyła rachunku wyrównawczego, od 1963 r. prowadził wykłady i ćwiczenia z tego przedmiotu. Wraz z członkami swojego zespołu opracował w 1980 r. skrypt pt. „Rachunek wyrównawczy. Problemy i zadania”. W 1983 roku ukazał się skrypt Profesora pt. „Teoretyczne podstawy opracowania wyników pomiarów geodezyjnych”. W 1999 roku PWN wydał rodzaj Jego monografii naukowej pt. „Teoretyczne podstawy opracowania wyników pomiarów geodezyjnych”.

W latach 1973-75 był członkiem Sekcji Wyższych Szkół i Placówek Rolniczych Rady Głównej Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki dla kierunku „geodezja urządzeń rolnych”, a od roku 1983 – członkiem Zespołu Ekspertów MEN. Brał udział w opracowywaniu i zatwierdzaniu planów i programów studiów, w ustalaniu tzw. minimum programowych oraz w opiniowaniu wydawnictw dydaktycznych. Za swoją aktywną działalność w zespołach był wielokrotnie nagradzany.

O osobowości Profesora świadczy także Jego aktywność społeczna. W latach 1980-85 pełnił funkcję prezesa AZS, będąc kibicem mistrza Polski – akademickiej drużyny piłki siatkowej. Sprawował także funkcję opiekuna Zespołu Pieśni i Tańca „Kortowo”.

Został honorowym członkiem Chóru Akademickiego im. prof. W. Wawrzyczka oraz honorowym prezesem Akademickiego Klubu Turystycznego.

Profesor L. W. Baran został odznaczony Krzyżem Kawalerskim, Krzyżem Oficerskim oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Dał się poznać jako wybitny uczyony całkowicie oddany realizacji powierzonych obowiązków. Jego zapał, wyjątkowa pracowitość i nieustrudzona energia zawsze pozyskiwały oddanych ludzi do współpracy. Wysoka kultura, szlachetność, uczciwość, koleżeńskość i bezpośredniość zjednały Mu liczne grono przyjaciół i kolegów.

Na Jego pogrzeb 9 kwietnia 2009 roku przybyły setki przyjaciół i uczniów, którzy w głębokim smutku i żalu odprowadzili Go na miejsce wiecznego spoczynku na cmentarzu w Olsztynie. Ośrodek Olsztyński boleśnie odczuwa stratę wspaniałego Nauczyciela, wielkiej miary Człowieka, szczerzego Kolegi i oddanego Przyjaciela. Żegnaj Profesorze! Trudno pogodzić się z Twoim przedwczesnym odejściem. Geodezja polska straciła znakomitego uczonego, aktywnego inicjatora pionierskich badań naukowych, życzliwego promotora i wspaniałego wychowawcę młodzieży, pasjonata nauki i sztuki geodezyjnej. Zostaniesz Profesorze na zawsze w naszej wdzięcznej pamięci!

PROF. STANISŁAW OSZCZAK
Katedra Geodezji Satelitarnej i Nawigacji UWM

BYŁ RÓWNIEŻ ODWAŻNY

Studiowałem w olsztyńskiej Alma Mater w latach 1968-73 i utkwiły mi w pamięci dwa epizody, które pokazują, że wszystkie zachwyty nad szlachetną wielkością Profesora są prawdziwe. Na początku studiów doc. Włodzimierz Baran był opiekunem mojego roku. Interesował się naszymi postęпами w nauce, i – co szczególnie istotne dla młodych, zagubionych żaków z małych, powiatowych miasteczek – interesował się naszymi warunkami bytowymi. Mieszkałem na stacji. Po drugim semestrze, widząc moje postępy w nauce, doc. Baran postanowił mi pomóc w uzyskaniu akademika. Kiedy jednak „społeczny komitet” nie zaakceptował mojego podania, mocno to przeżył. Pewnego razu wracając piechotą na stację, usłyszałem, że ktoś idzie za mną bardzo szybkim krokiem. Oglądam się, a to mój opiekun roku dogonił mnie,

żeby przeprosić za zaistniałą sytuację. I choć w niczym nie zawinił, to przeprosiny nie było końca. Poczuję się bardzo stremowany, że ktoś tak poważny, szacowny martwi się zaistniałą sytuacją. Było to bardzo ciepłe, ojcowskie.

Drugi epizod miał miejsce w okresie „rektorowania” Profesora w latach 1984-87, niedługo po zniesieniu stanu wojennego. Z okazji założenia ZSP zaproszono do Kortowa działaczy dawnego Zrzeszenia Studentów Polskich (tego jeszcze niesocjalistycznego). Na uroczyste zebranie Senatu Uczelni przybył również Stanisław Gabryjelski – absolwent ART – najsympatyczniejszy przewodniczący Rady Uczelnianej ZSP w Olsztynie, później przewodniczący Rady Krajowej ZSP. W okresie rocznicowego spotkania – członek KC PZPR ds. organizacji mło-

dzieżowych. Rząd właśnie poddał konsultacji projekt nowej, restrykcyjnej ustawy o szkolnictwie wyższym. Gabryjelski pyta o opinię środowiska akademickiego. Wyrzyna się do odpowiedzi jeden z proktorów (uprzedni I sekretarz uczelniany PZPR), przez kilka minut peroruje, jak to ludzie nauki z olsztyńskiej ART popierają ustawę. Nikt mu nie przerywa. Skończył. Po chwili ciszy wstaje rektor prof. L. W. Baran i wypowiada jedno zdanie: „Panie Gabryjelski, prorektor w żadnej mierze nie reprezentuje opinii Wysokiego Senatu w tej sprawie”. Siada. Zapada śmiertelna cisza. Jeżeli się powszechnie uważa, że Profesor był nadzwyczaj mądry, sprawiedliwy, pracowity, koleżeński, to chciałbym, żebyśmy pamiętali, że był również odważny.

FLORIAN ROMANOWSKI,
prezes OPEGIKA Elbląg